

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Pénteken September 22 - dik napján, 1815 - dik esztendőben.

Frantzia Ország.

Feldmarschal-Lajtnánt Gróf *Neiperg*, az austriai armada' égygyik osztályának vezére, ilyen proklamátziót adott - ki Augustus 30 dikán *Nismesben*: —“

„Báró *Bianchi* ő Excellentiája az Austriai 2-dik Olasz armada' fő vezére, a' *Gard*, *Ardeche*, és *Herault* departamentekben, mellyekben a' vezérlésem alá tartozó seregek feküsznek, réám bizta a' Katona-kommandánságot. Az ő czélzása az, hogy én minden hatalmomban lévő eszközök által, 's a' Frantzia Király ő Felségétől kineveztetett katona és polgári előljárokkkal égygyetértőleg, a' közönséges tsendességnek fenntartatásán munkálódjak. —

„Én ezt ezen departamentek' lakosainak tudtokra adom, és azzal hízlekdek magamnak, hogy egy ember sem leszen közöttök, a' ki oly ellenséges indulattal viseltetne hazája eránt, hogy abban új nyughatatlanságot kívánna támasztani. —

„Én azon leszek különös vigyázattal, hogy a' fegyverből való kivetkeztetődés, a' melly, mint a' bátorság eszköze, meghatározottatott, *mobilis* (ide 's tova járó) tsapatok által, mellyekhez a' fő vezér Báró *Bianchi* úr ő Excellentiája' kívánságára, a' departamentben lévő Gen. Májor Kommandansok is, mint vezetőket katona biztosokat neveznek - ki, végre hajtattassék, a' melly, mint én

reménlem, minden haladék és nehézség nélkül meg is fog történni. —

„Ha, minden reménség ellen, azok a' támadást gerjesztő történetek, mellyek éppen tsak most tsendesítették-el, a' Cevenesi vidékeken ismét megtalálnának újulni, ezen esetben kéntelen fognék lenni arra, hogy erő által hajtassam végre azt, a' mit szép szóval végre hajtatom nem lehetett. Telyes hatalommal felruháztatva vagyok, hogy az olyan rossz gondolkodású embereket, kiket a' vezérlésem alatt való katonák fegyveresen találnak, a' hadi törvényeknek legszorosabb határozásokkal megégygyezőleg megbüntettessem. Költ *Nismesben*, Aug. 30-dikán 1815-ben. —“

„Gróf *Neiperg*, F. M. Lajtnánt egy Austriai Osztálynak fő vezére.

Augustus 27-ik napján nagyon undok gyilkosság történt a' *Gard* departamentben *Nismestől* nem messze *Marvejols* nevű helységben az Abbée *Esgrigny* személyén. Ez a' papi személy azért ment vala Párisból *Nismesbe*, hogy az ott tartatott Választó Gyűlésben, melynek ő tagja vala, jelen legyen. Augustus 24-dikén kiment *Nismesből* *Marvejolsba*, a' hol jószága volt. Innen kifordult Aug. 27-dikén a' szomszéd faluba egy barátjához, a' honnét estve felé vissza térvén, midőn a' házatol nem messze egy réten által jött volna, négy, felfegyver-

kezve lévő gonoszok réá lőttek. A' szerentsétien egy fa mellé elvonván magát, a' három első nem érték, a' fába menvén a' golyóbisaik; hanem a' negyedik titkon egy kevéssé fére vonván magát úgy éjtette a' lövést, hogy a' golyóbis a' pap' lábának a' szárát érvén, annak tsontjait özszerontotta, sőt látván, hogy a' pap egészen el nem esett, a' puskáját kegyetlen hidegséggel ismét megtöltötte, 's másodszor is réá akart löni, hanem egy 12 esztendős leánka a' puskázás hangjától a' házban megijedvén, kiszaladott 's szerentsétlen urának eleibe állván, esküvéssel erősítette, hogy a' papot meg nem fogják ölni, ha egyszersmind őtet magát is által nem lövik, melly eltökéllettsége által annyira meglágyította a' gonosz ember' szívit, hogy nem lőtt többé a' papra, de a' ki tsakugyan így is meg nem tartathatott életben, minthogy a' szomszéd falubéli borbély azzal mentegésvén magát, hogy ő 300 emberekből álló kísérsereg nélkül nem mérészel *Marvejolsig* menni, 22 órák teltek bele, míg a' sebes papnál megjelent 's a' sebit békötötte, melly miatt ez, 29-dikben, minekutánna a' Krisztus' példája szerént gyilkosainak megbotsátt volna, meghalt. Ez egy igen tiszteletes, barátjaitól igen szerettetett, 's fő familiából való ember volt. Az ő nevén még tsak egy Gróf *Esgrigny*, a' Princz *Condé*' Adjutánsa, egy megkülömböztetett érdemű Generális, van életben. Abbee *Esgrigny* a' Királytól, kinek ügyét ő soha el nem hagyta, nagy betsületben tartatott, és fontos szolgálatokra fordittatott.

Az újabb levelek szerént ezen *Gard* departamentben, már 8000 Austriai katonák vannak azon helységekbe kiosztatva, a' hol a' támadásnak főbb fészkei találtnak, 's még mind újabb meg újabb seregek érkeznek-meg most ide — amoda a' nyughatatlanoknak a' fegyverből való kivetkettetésekre, melynek már is a' lett a' követkevézése, hogy a' rebellis csoportok rész

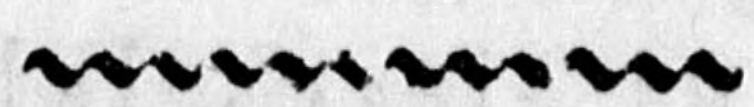
szerént honnyaikba vonták - el magokat, rész szerént az erdőkre futottak-ki.

Itt következnek két tudósítások, mellyek közzül mind kettő a' Frantzia országban lévő Ánglus seregeket illeti, de bajosan lehet a' kettőt egymással megégygyeztetni. Az égygyikben ezek mondatnak: — „A' Feldmarschal Hertzeg *Wellington* parantsolatjára, minden ostromló, 's bombihányó ágyuk, 's mozsarak, a' mellyek már *Brüsszelbe* vitettettek vala, vagy pedig a' mellyek még *Antverpiában* voltak, útnak indittatnak a' Frantzia határok felé.“ — A' másik tudósításnak ez a' foglalata: — „Azt mondják, hogy September 15-dik és 20-dik napja között az Ánglus ármáda' első tsapatjai vissza indulnak Frantzia országnak' északi határjai felé.“ — Ugyan ezen második tudósításban irattatik továbbá: — „hogy egy Frantzia Biztos neveztetett légyen ki, kinek oly rendelés adattatott eleibe, hogy egy 40,000 emberekből álló Orosz ármádát vezessen-el *Manhaimig*.“

(*Würtzburgbol* így irnak erről az utolsó környülállásrol: — „Nékünk tudósításunk érkezett, noha nem hivatal szerént való, a' felől, hogy néhány Orosz tsapatok itt fognak vissza felé által útozni, melly ugyan itt az eleség' 's kiváltképpen a' hus' árrát nevelni fogja, hanem ha a' nállunk való bő termést meggondóljuk, reménységünk lehet, hogy a' drágulás nem leszen tartós.“)

Wormátziában, az ott lévő Cs. K. Austriai és Bavariai kormányozói hivatal által egy *Circulare* adattatott-ki, melly hasonlóképpen egy Orosz sereguek, Sept. 21-dikén ott lejendő általútozását adja hírül a' lakosoknak: — „Az Orosz ármádának Sept. 21-dik napjára határozatott, itt lejendő általútozása (ezek a' kifejezések is elő fordulnak egyebek között ezen kerülő irásban), szükségessé teszi azt, hogy ezen ármádának élelmére (subsistentziájára) nézve, siető és hathatós eszközök vétetessenek elő, a' mellyek közzé tartozik, hogy a' Státus-

nak minden folyamatban lévő jövedelmei nagy és szoros pontossággal felhajtassanak. A' Polgármesterek tudokra adni köteleztettek az alattok lévő tisztviselőket, hogy ezen jövedelmeknek siető felhajtattatásán kívül a' mondott ármádának kívántató eleségre nézve semmi egyéb készületek nem tétethetnek, 's ha különben talál történni a' dolog, ezen esetben magoknak tulajdonítsák a' tartomány és minden magános lakosok, ha a' katonaság' szabad akaratjának kitétetődnek, 's a' t."

Az Orosz ármáda' vezére Feldmarschal Gróf *Barklay de Tolly*, ezen ármádának a' Champagnei térségeken mustra tartatás végett való öszszegyülekezésre nézve ilyen proklamátziót hotsátott az oda való néphez: — „Örökké nagy gondom volt arra, hogy a' vezérlésem alatt lévő seregeknél legszorosabb fenyték tartattassék. Minden eszközzel iparkodtam a' lakosok között a' tsendességet fenntartatni, benne a' bizodalmat feléleszteni, 's a' környülállások miatt rajtok fekvő terheket a' lehetőségig könnyebbíteni. Midőn a' Császárnak az én Uramnak parantsolatait ily módon telyesítettem, 's magamnak azzal bizelkedhettem, hogy célomat elértem, annyival nagyobb kedvetlenséggel kellett hallanom, hogy a' *Vertusi* lakosok között némelyek az Orosz seregeknek az ő vidékeiken lejendő öszszesereglésekért annyira nyughatatlankodnak, hogy honnyoknak odahagyására is készületeket tesznek. Frantziák! legyetek tsendességben; személyeteket és vagyonaitokat semmitől nem félthetitek. Az ármáda a' szabad mezőkön fog lógerezni; élelmére feles magazinumok gyűjtettek öszsze; oltalmazástokra elegendő strázsák rendeltetnek, 's a' közönséges tsendeségnek 's rendnek fenntartatására, előre megérkeznek a' számos vigyázó csoportok. Mi okon hagynátok tehát el honnyotokat? Lásatok inkább dolgaitokhoz; a' helyet, hogy ebben titeket az Orosz seregek meggátol-

nának, inkább könnyíteni fogják felesleg való terméseiteknek bizonyos és jutalmas eladattatását; és a' tapasztalás nem soká megmútatja, hogy melly ok nélkül való volt a' ti félelmetek."

Spanyol Ország.

Annak a' *Spanyol* ármádának, a' melly *Bayonnéhez* Frantzia országba bényomúlt, a' fő vezére Gróf *Abisba*, egy proklamátziót intézett az ezen vidékeken lakó Frantziákhoz. A' Párisi újságlevelek különösnek nevezik ezt a' proklamátziót: — „Frantziák! a' Spanyol országgal határos tartományoknak lakosi! (ezek a' Gróf *Abisba*tszavai.) A' Királynak az én Uramnak seregei a' ti földetekre jönnek, nem azért, hogy ellességeskedéseket kövessenek-el az ellen; egyedül tsak azért jönnek, hogy vidékeiteket azon pártosoknak pusztitásaiktól megtaltalmazsák, kik azokat a' rosszszakat, mellyek az ő legkeresztényebb Királyi Felsége thrónusának bátorságát 's hüséges alattvalóinak tsendességeket veszedelembe taszitották vala, tovább is nyujtani szeretnék. A' Spanyol ármáda nem Frantzia ország, hanem a' tsendességháborító ellen tsatázik, 's minden lépései tsak oda czéloznak, hogy munkások legyen ezen szép ország' letsendesítettésében, 's azt a' Fejedelmet, a' ki az ország' fundamentomos törvénye által a' thrónusra hivattatott, arra ismét visszahelyheztesse, azt a' jó Királyt tudniillik, kinek elvesztése miatt az egész országnak gyázba borúlni és kétségbeesésre jutni kellett vala. —

„Ezen pártosoknak ugyan nem ama, hitszegő tsendességháborító többé a' vezérek: hanem ennek lelke vándorol meg most is közöttök, 's az ő barátjai tsalárd falyol alatt lappanganak. —

„A' Király ugyan ismét vissza ült a' maga thrónusára: de az ő virtusai azokat a' sziveket, mellyeket a' rosz Génius a' magok kötelelességek, hüségek; és engedelmességek mellől eltsábitott vala, még nem térithették mind vissza ő hozzá. E' sze-

rént még most is megvannak az előbbeni okok, arra, hogy az ő legkeresztényebb Királyi Felsége tartományait a' magok ol-talmazások alá vegyék, és nem arratelyes-séggel, hogy azokat nyomorgassák vagy fel-darabolják, hanem sőt inkább hogy azokat a' magok Királyoknak számára a' legbizonyo-sabb és hűségesebb módon megtartsák. Költ *Irunban*, a' fő hadi szállason, Aug. 27-ik napján, 1815-ben. — „ Gróf *Abisbal*.

Későbbi levelek szerint már ez az *Abisba!* vezérlése atatt lévő sereg is vissza-tért Spanyol országba. Visszatérése előtt ilyen kifejezésekkel irt ez a' Spanyol vezér a' *Bayennében* lévő Frantzia vezérhez Gróf *Viomenilhez*. —“

„Azon fenyegetődzések mellett is, mel-lyekkel némelly helységbéli előljárók esz-telenül élni bátorkodtak, változás nélkül megtartották a' vezérlésem alatt lévő sere-gek a' jó fenytéket, úgy éltek a' jó indú-latú Frantzia lakosokkal, mint atyafiak, 's a' többi. —

Levelit ilyen szavakon végzi a' *Spanyol* vezér; — „Remémem, hogy többé nem leszen szükséges a' Spanyol seregeknek a' Frantziákkal való öszszetsatolódása a' vég-re, hogy a' *Bourboni* Felséges Háznak Szent Jusait fegyveres kézzel kelljen vissza szerezni; és szívemből ohajtom, hogy ő Felsége 18-dik *Lajos* soha meg ne hánya azt, hogy magát 80 ezer Spanyoloknak segedelmétől megfosztotta, kik az ő ügyét mint a' magokét úgy tartották 's védelmezték volna, 's a' kik mindenkor készek a' jó Frantziákuak segítségekre si-etni.“ —

Egy Jegyzés. — A' *Berlini* újságban ilyen kifejezések fordulván elő: A' *Frantzia* országba rendeltetett *Dánus* seregek egyéb céljok lehet, erre a' *Párisi Quotidien-ne*, ilyen megintó jegyzést teszen: — „Mi

nem tudjuk, hogy mennyiben változott meg Svétziára nézve az Európai politika, mert Svétziára van, a' felhozott kifejezésekben a' czélzás. Tudván, hogy Svétzia és Dánia között *Norvégiáért* villongások voltak, még sem gondóljuk azt, hogy a' fetsegő politikusoknak okok legyen azt erőssíteni, hogy a' felhozott kifejezésekben a' Szöve-tsegesek között való hadakozás jelentőd-jék. Atáljában szollván az újságírók nem lehetnek soha igen világosok a' tudatlanok-ra, és igen vigyázók a' rossz indulatuakra nézve, a' magok kifejezéseikben.

Ma kijött újságleveleinkben ez a' leg-újabb tikkely fordul elő: —“

„A' Párisból Sept. 12-dikén indult le-velek szerén ő *Austriai Cs. K. Felsége*, ar-rol a' nagy mustraról, mellyet az Orosz se-regek ezen hónapnak 10-dik napján *Vertus* mellett a' *Champagnei* nagy térségeken tar-tottak, 11-ikben estvére Párisba ismét visz-szaérkezett vala. Méltán el lehet monda-ni, hogy ez a' 130,000 vállogatott katonák-ból álló ármádának mustraratása, az *Európában* valaha láttatott legnevezetesebb katonai fényességek közzé számláltathatik. A' lógerben Sept. 11-dik napján a' *Sándor Császár*' neve' napjának inuepén, közönsé-ges istentisztelet tartattatván, ezen a' Fel-séges Szövetséges Hatalmasságok is jelen voltak, és a' Mindenhatót, az ármáda előtt, terden állva ditsőítették. *Sándor Császár* F. Marschal Gróf *Barclay de Tollyt*, Her-tzegi méltóságra emelte, és sok mások eránt bizonyította kegyelmeit. A' mustra után az egész Orosz ármáda útnak indult haza az Orosz birodalom felé. — E' szerint az Orosz seregek legelőbb fogják oda hagyni Frantzia országot.

Az *Austriai* seregek *Marsilia* várossá-ba is bémentek, *Antibes* várát pedig meg-szállották, 's körül vették.

Sept. 20-dik napján adtak 100 Forint Huszas pénzért 344 3/4 forintot Váltótzedu-lában.

Rendkívül való Toldalék.

A' Magyar Kurir 76 - dik darabjához.

Historiai Akták.

A' *Belgiumi Cath. Papság'* nevében a' *Genti Püspök és más alábbirtak által, a' vallásbéli egyenlőség ellen, a' Király' elcibe terjesztett előadásnak vegezete:*

„Lehetetlen leírni, Sire! azokat a' szerentsétlen következéseket, mellyeket egy ilyen plánumnak folytatása okozhat. Mert, ha tanács nem fogna a' Catholicus papságtól az anyaszentegyház' dolgában kérdeztetni; ha meghatározatódna, hogy ő a' törvényeknek, 's kivált az olyanoknak készítettésekben, mellyek a' papi jusok gyakoroltatását illetik, semmi, vagy pedig csak valami történet szerént való részt vegyen: mi módon akadályoztathatna-meg a' püspöki méltóság' elidegeníthetetlen jussain eshető valamely sérelem, a' melly jusok a' Cath. anyaszentegyháznak fennállására, 's annak azon előbbségi jussai közzé tartoznak, a' mellyek felől őtet Felséged bizonyossá teszi. Nem lehetne - é így őtet, a' nemzeti gyűlésekben, a' hol ő vagy semmi, vagy pedig igen gyenge, és így nem elegendes befolyást gyakorolhatna, tettés szerént való határok közzé szorítani? Azt is megmútatta továbbá a' tapasztalás, melly fontos dolog legyen az, hogy a' papság megkülömböztetett rangal birjon a' Státusban. Az a' tisztelet, melyben ő tartatik, kiterjeszkedik magára a' Religióra, a' mellyet ő tanít. Akár melly nagy legyen is az oltárok' szolgáinak személyes érdeme, de ha ez ma, megkülömböztetett rang és oly törvényes elsőbbségi jusok által, nem segítettik és nem ápolgattatik, mellyek a' népnek szemében a' papság' foglalatosságait fel emelik, és nemesítik, így csak valami gyenge gátat tehet ő azon rendetlenségek eleibe, mellyek ellen szüntelen tusakodni né-

ki kötelessége. Egy országnak belső békesége 's boldogsága nagyobb részint az erköltsi állapotot függenek. Ott a' hol Religió nintsen, nem virágoznak semmi jó erköltsök. A' religió a' mostani kipallérozódás mellett, kissebb vagy nagyobb tiszteletben tartatik, ahoképpest mint annak szolgálai a' fennálló törvények szerént, keveselbé vagy jobban tiszteltetnek 's betsültetnek. A' jókat határok között tartani könnyű: hanem a' gonoszok mindent elkövetni mérészlenek azon papság ellen, melly a' Státusban bizonyos tiszteletben nem tartatik. Kétségkívül eszébe vette Felséged, hogy a' *Concordata* által Frantzia országba visszaállított Cath. Religiónak koránt sem lett ott oly fogamatja, a' milyen attól vártattott, azért, mert a' Státus' akkori fejének systemája semmi rangal, semmi tekintettel, semmi befolyással nem akarta élni engedni a' papságot. Semminek akarta azt tartatni. A' papokat minden tisztikarok lenyomták. Azzá lett a' papság nem soká, a' mivé tenni akarták, t. i. erőtelenné mind arra, hogy jót tehessen, mind arra, hogy a' rosszakat meggátolja. Miniket az a' bizodalom táplál, hogy Felséged a' mi alázatos és tisztelettel telyes előadásunkban, mellyet hozzá intézünk, 's a' mi gondolkodásunknak szabad és nyilvánosságal való kifejezésében, csak a' mai időre nézve egygyik legfontosabb kötelességünknek kifejeztetését, csak a' Felséged személye eránt viseltető hajlandóságunknak egy új bizonyosságát, 's annak igazi egyenességgel való ohajtását méltóztatik szemlélni, hogy Felséged ezen szép tartományokon békességben, egészzen atyai országlással, 's a' papság és Királyi Hatalom között való erős és tartós egygyesség által, uralkodhassék. Mély alattvalósággal vagyunk, Si-

re! a' Felséged legalázatosabb, legengedel-
mesebb, és leghüségesebb alattvalói. —“

„Hertzeg Broglio Moritz, Genti
Püspök.

„Barett A. I. Generalis Vicarius,
Lüttichi Püspök.

„Forgeur I., Mechelni Ersekség-
béli Generalis Vicarins.

„Pisani József Ferentz Károly, Na-
muri Püspök.

„József Ferentz, Tournayi Püspök.

Tudományos Dolgok.

Az itt következő tudománybéli neve-
zetes Tudósításokat, úgy a' mint azokat a'
Hazai Tudósításokban olvassuk, mi sem
múlatjuk el Erdemes Olvasóinkal közleni:

I. Literatori Megjutalmaztatások.

1. T. Tudós Virág Benedek Urat, a'
ki már több isméretes Classicusi Munkájin
kívül, mostanában Horatius leveleit vitézi
versekben magyarra fordította, Tek. Pó-
kateleki Kondé József Benedek Ur, Cs. K.
Udvarnok, és a' Primási Uradalmaknak
emeritus Regense azzal kívánta megjutal-
mazni, hogy a' Királyi Universitas' Tipog-
rafiájában azon munkát maga költségén dí-
szesen kiadta, és az exemplárokat a' T.
Szerző Urnak ajándékozta.

2. T. Beregszászi Nagy Pál Urnak mos-
tanában elkészült munkája: *Dissertatio Phi-
lologica de vocum Derivatione et Composi-
tione in Lingva Magyarica*, a' midőn a' T.
Debreczeni Ref. Consistoriumnak ismére-
tségébe jutott volna, azzal kívánta nemes
indulatját megbizonyítani, hogy a' T. Ha-
zafinak több munkák által is megbizonyí-
tott Literatori érdemeit 100 forint ajándék-
kal betsülte meg, mellyeket T. Budai Esai-
ás Úr a' T. Consistorium nevében T. Már-
ton József Professor Ur által kezéhez szol-
gáltatott.

3. T. Rumi Károly Urat, a' Keszthe-
lyi Georgiconban a' Mezei Gazdaságnak és
Technológiának Tanitóját tudós munkáira
nézve a' Bétsi Gazdaságbeli Társaság azzal

tisztelte-meg, hogy őtet e' folyó eszt. Má-
jus Hónapjában, rend szerént való Tagjá-
vá nevezte; Morva és Slézia Országi Gaz-
daságbeli Társaság pedig ezen tisztelt Pro-
fessor Urat Junius Hónapban maga levele-
ző Tagjává választotta.

4. T. és Tudós Fábrián József Urnak
hazafiui igyekezeteit Tek. Ns. Veszprém
Vármegye, Május 29-dikén tartatott Gyü-
lésében, azzal tisztelte-meg, hogy a' Szől-
ő míveléséről Chaptal szerént kiadott, és
Magyar Országhoz alkalmaztatott hasznos
bővítésekkel meggazdagított munkájáért,
hozzája egy ditsérő irást bocsátott, és
azon munkát magának Ő Császári Királyi
Fő Hertzegségének az Ország Nádor-Ispá-
nyának is ajánlani meghatározta.

Mint hogy ezen ditséretes munkát Tek.
Hont, Szatmár, Torna, Tsongrád, Tsa-
nád Vármegyék a' kebeleekben lévő előfize-
tők' számára még el nem vitették, a' T.
Szerző tisztelettel kéri, hogy az exempla-
rokat kezekhez venni méltóztassanak. Kü-
lömben ezen jeles munkát mások is meg-
szerezhetik Pesten Eggenberger József, és
Kis István Uraknál; Pápán T. Tóth Ferencz
Patakon T. Láczy József; Komáromban T.
Tóth János; Veszprémben Tisz. Ángyán
János Uraknál; Tóth-Vázsonyban magánál
a' Szerzőnél.

II. Új Könyvek.

1. *Monumenta Hungarica Sermone Na-
tivo scripta*, az az: *A' Magyaroknak Ma-
gyar Nyelven írt Emlékezetes Irásai*. Ösz-
veszedte, 's kiadta Rumi Károly György a'
Philosophiának Doctora, és a' Keszthelyi
Georgiconban a' Mezei Gazdaságnak rendes
Tanítója — Nyomtatott Pesten, Tratt-
ner János Tamásnál, 1815. — Rumi Pro-
fessor Urnak szorgalmatossága tsak ugyan-
sok akadályokat meggyőzván, végre kibo-
csátotta némelly válogatott maradványit a'
Magyar Régiségnek, mellyeket minden Ha-
zafi tőle kedves köszönettel fogadhat. E'
mostani kötetben a' következők foglal-
tatnak: 1.) Tarczal városának főbb válto-
zásai 1670 — 1700 írta Ns. Babotsai Izsák,

a' nevezett város hiteles Notáriusa. 2.) Rákóczy György Fejedelem Fő Udvari Tiszteknek adott Rendelése. 3.) A' Szechenyi Gyűlése' végzése' Darahjai. 4.) I. Rákóczy György Fejedelem Özvegye Lórántfy Susanna Instructióji M* Jónáshoz 1650 — 1651. 5.) Lórántfy Susánnának 5 levelei 6.) II. Rákóczy György Instructióji az Ó Internunciusa M* Jónásra nézve 1651 — 1657. 7.) II. Rákóczy György Fejedelem M* Jónáshoz írt 4 levelei. 8.) M* Jónáshoz küldött levelek és Instructiók 's a' t. 9.) Barcsay Akóts Fejedelem levele Polgárfalvai Sebesy Ferencz Internunciushoz 1650. 10.) Batory Sofiának Ifjabbik Rákóczy György Özvegyének levele 1661. 11.) Szeleptsényi György Kalotsai Ersek levele 1675. 12.) Gróf Weselényi Ferencz levele 1658. 13.) A' Szekelyeknek régi törvénye. 14.) A' Fertő Tavának geographiai, historiai és természeti leírása 1797. esztendőben *Kis József* Orvos Doctor által.

2. *Erdélyi Muzéum* III-dik Füzet, Pesten Trattner János Tamás Typographiájában. — Ezen Füzet a' tárgyainak külömbféleségével annál inkább kedvelteti magát, mennél váratlanabbak voltak az előtűnő tárgyak; ugyan is némelly erköltsi értekezések után, mellyek között Fő Tiszt. *Kiss János* Superintendens Úrnak e' két darabjai: *A' Nagy Gazdaság és azzal visszaélés; — Miért szükséges a' tudományokat és szép mesterségeket virágoztatni* magokat megkülömböztetik, szembetűnő hasznú leszen azon oktató értekezés, melly a' német prosa' történeteiről szól, és az egész német Litteraturát rövideden előterjeszti, és kiváltképpen a' tudományok rende szerént való előadatását bizonyosan minden olvasóval megkedvelteti. De hasznos, sőt szükséges észrevételekkel tele vagynak a' Magyar Litteraturát illető jegyzések is. — Az életírás' theoriája hasonló fényel díszeskedik. — Különös megjegyzést érdemelnek Professor *Zsombory József* Úrnak, a' Magyar Nyelv' mostani állapotjáról tett észrevéte-

lei: tsak a' kár, hogy boldogult *Révay Miklósnak* a' Magyar Társaságról még 1790-ikben készített munkáját, és Mélt. Gróf *Teleky László* által tétetett jutalomkérdést egy Magyar Társaság' felállítatásáról, 's ugyan ezen Méltóságnak feleletét, 's Nagy Tiszteletű *Fejér Györgynek* megkoronázott munkáját ismerni nem látszik. —

Ohajtanunk kell, hogy Hazánkfiak a' Magyar Nyelv' állapotjáról irtokban megforgassák Fő Tiszt. *Kiss János*, nem külömben Tiszt. *Pánczél Pál*, és Mélt. Gróf *Teleky László* feleleteiket is azon jutalomkérdésre: *Mennyire ment már a' Magyar Nyelvnek kimiveltetése? Mitsoda eszközökkel és módokkal lehetne azt nagyobbra vinni? 'S ezeket mostani állapotunkhoz képest, miként lehetne foganatosokká tenni?*“

Köszönettel fogja venni a' Magyar Nemzet a' Tudós Kiadó iparkodását még azon tekintetre nézve is, hogy még 1596-ikban *Detsi János* által készített, és Szebenben kinyomtatott Magyar Sallustiust megismértette, 's Bethlen Gábor és II. Rákóczy György Fejedelmek Magyar táborig parancsolataikat közlöt, 's így betses munkájának folytatását kívánatosabbá tette.

3. Megjelent *Kazinszi Ferentz* Ur' munkáji folytatásának azon 6-dik kötete is, mellyben Ossian munkájinak egygyik fele foglaltatik azon díszes formában, melly ezen kiadást megkülömbözteti. A' fordítás folyó beszédben vagyon, és azon német munkához alkalmaztatva, mellyet *Ahlwardt Wilhelm Keresztény* az eredeti nyelvből készített, és Köschen 1811-dikben Liptsében kiadott. — Minthogy a' Magyar Olvasók a' Kassai Muzeumból ezen jeles *Bardusnak* némelly darabjait isméri, annál bizonyosabban reményljük, hogy az egész munkának kiadását örömmel fogják venni.

4. Elkészült *Bourdalous Lajos* Concinatori Bibliothecájának 9-ik része is, mellyet azon Lelki-Pásztorok, kik tanításaikban a' válogatott tárgyakat fontos előadással

tudják kedveltetni, kedves megjelenésnek fogják tartani.

Elömenetek és megtiszteltetések.

Ő Cs. K. Felsége kegyelmesen méltóztatott eddig volt, tiszteletből való Kanonok és Jékelfalvai Plébánus F. T. Benedekfalvai *Luby Mátyás*, hasonlóképpen Vice-Dékány 's Kaczvinki Plébánus F. T. *Udranszky Dániel* urakat, a' lelki pásztorságban tett buzgó és hasznos szolgálataikra való tekintetből, az elsőt a' *Rosnyói*, másodikat a' *Szepesi* Káptalannál, Kanonokká nevezni.

Hasonló kegyelmességgel, 's buzgó és hasznos szolgálataira való tekintetből, Fő T. *Ketzer Melchior* fő Dékány 's Gal-Szétsi Plébánus Urat, a' *Saari* vagy másképpen *Saarmonostori Sz. András* Apáturságával méltóztatott megtisztelni ő Felsége. —

Igy szintén *Czartoriysky* Regementbéli Fő Strázsamester *Lepich Nestor* urat, 38 esztendőktől fogva, külömbkülömb taborozásokban vala hasznos szolgálatai által szerzett szép érdemeire, hasonlóképpen Fő Strázsamester *Lukics György* urat, éppen ily megkülönböztetett szolgálataira 's érdemeire való tekintetből, Magyar Nemessé tenni; végezetre Nemes Ugotsa Vármegye Első Vice-Ispányát T. *Csebi Pogány János* és Nemes *Honth* vármegye Első Vice-Ispányát T. *Liptay Sándor* Urakat, Királyi Tanácsosi Titulussal megtisztelni, az ő megkülönböztetett érdemeikre nézve, kegyelmesen méltóztatott ő Cs. K. Felsége.

Erdélyben az Első Oláh hátárörző Regementhez tartozó *Ohaba* nevű falunak lakosaihoz, kiknek ideji gabonájokat a' jég-eső tsaknem egészszen semmivé tette, a' szomszéd Oláh országban *Briasza* nevű helységben lakó Bojér *Saisesy* azt a' ditséretre méltó jó szomszédságot mütatta, hogy nékiek 44 mérő kukuritzát és ezüstben 2 forintot küldött ajándékba, a' mellyért néki a' *Bukarestben* lévő Cs. K. Consuli Hivatal ilendő köszönetet tétetett, az Udvari Fő Hadi Cancelláriának pedig, egy *Török* jobbágytól bizonyított ily nemes szívüség-

nek a' közönséges újságlevelekben lejendő kihirdettetése, örömeire szolgál.

Tudósítás.

Hübner János Lexiconja iránt.

A' Lexikonok' haszna különös. Azokban, mint némelly kincstárokban, gyűjtve vagynak a' legtudósabb elmék' találmányi, a' legjelesebb könyveknek tudósítási; sommásan foglaltatnak minden szükséges, és köz hasznú előadások. Országokat, és tartományokat ismértető Lexicon nélkül, mind eddig szükölködött Magyar Hazánk. Ideje, hogy ennek hijával se legyen. Minden országokat ismértető Lexikonok között leg helyesebb, 's alkalmasabb az, mellyel Német Országot megajándékozta Hübner János, 's mellyet ujonnan kidolgozott mostában Sperl Xaver Ferencz. Annak magyarra fordításával kívánt tehát Literaturánkat buzgón előmozdító Trattner János Tamás a' tudós községnek kedveskedni. De annak jelentéséből első tekintettel tetemes fogyatkozások, kivált Magyar Hazánk eránt, ki-tüntenek, és sokakat a' részvételtől elidegenítettek. Hogy e' hijánuosság miatt ama betses Lexikon nélkül el lenni ne kéntelenítettünk, szükség volt a' munkának hibáktól tisztogatásáról gondoskodni. E' végre azon érdemes Könyvnyomtató Urtól megkérettetem, hogy e' munkát magamra vállalnám. A' köz jónak, és literaturánk' hasznára nézve e' súlyos terhet felvállaltam, igérvén szorgalmatos vigyázásomat, hogy kivált a' Magyar és Erdélyország' esmértetésében minden tetemes hibák eltávoztassanak, és az Európai tartományok azon helyheztetésben jelennyenek meg, mellybe a' legutólsó Bétsi végzés által rendeltettek. Ha literaturánk baráti nagy érdemű Trattner Könyvnyomtató Urnak kész szolgálattya' előmozdítani fogják előfizetésekkel, melly az előbbeni hir-adás szerént részenként előre letetendő 10 forintokban áll, e' derék munkának három darabokban kiadattatását bizvást várhattya'k. Pesten Aug. 19-dikén, 1815.

Fejér György.
Királyi Oktató.